

بایوزوناسیون توالی بارمین بالایی-آلین پایینی بر مبنای آمونیت‌ها در حوضه کپه داغ، شمال شرق ایران

سید ناصر رئیس السادات

گروه زمین‌شناسی، دانشگاه بیرجند، خراسان جنوبی، ایران

*مسئول مکاتبات-آدرس الکترونیکی: snaser_rais@yahoo.co.uk

(دریافت: ۸۸/۷/۱۵؛ پذیرش: ۸۹/۱/۲۵)

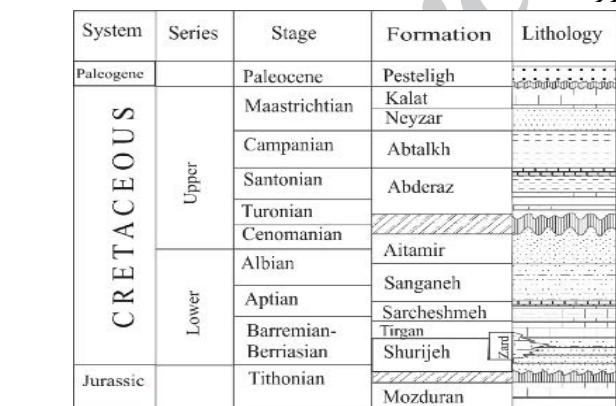
چکیده

در این تحقیق بایواستراتیگرافی توالی بارمین بالایی-آلین پایینی (سازند های سرچشم و سنگانه) در حوضه کپه داغ بر اساس آمونیت‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به مجموعه فسیلی ۱۲ بایو زون برای توالی بارمین بالایی تا آلین زیرین کپه داغ پیشنهاد گردیده است. زون‌های *Heteroceras spp* و *Deshayesites oglanlensis*, *Deshayesites weissi*, *Deshayesites deshayesi* و *Martelites securiformis* برای زیر آشکوب بارمین بالایی، زون‌های *Acanthohoplites* sp برای آپتین میانی، زون‌های *Dufrenoyia* sp و *Epicheloniceras subnodosocostatum* و *Parahoplites spp* برای آپتین زیرین، زون‌های *Douvilleiceras* sp و *Leymeriella tardefurcata* برای آلین زیرین پیشنهاد شده است.

واژه‌های کلیدی: ایران، کپه داغ، بایوزون، آمونیت، بارمین، آپتین، آلین، کرتاسه پیشین

مقدمه

آمونیتی و محیط رسوبی مورد بررسی قرار داده اند. بایوزوناسیون کرتاسه پایینی ناحیه تیس بر مبنای آمونیت‌ها همیشه مورد بحث بوده است. در دو دهه گذشته گروه کاری کرتاسه پایینی از زیر اکمیسیون کرتاسه وابسته به انجمان بین المللی زمین‌شناسان IUGS بایوزوناسیون قلمرو تیس و بخصوص ایالت مدیترانه را مورد بحث قرار داده اند.

شکل ۱- سازند های کرتاسه در حوضه کپه داغ (ترسیم با توجه به کلانتری ۱۹۷۸ و ایمل و همکاران ۱۹۹۷).

اگرچه مطالعات فسیل شناسی چندی در منطقه انجام شده است، اما مطالعات تفضیلی بر روی آمونیت‌ها به ویژه آمونیت‌های کرتاسه

حوضه رسوبی کپه داغ در شمال شرق ایران در عرض جغرافیایی $36^{\circ} ۰۰'$ و $۳۸^{\circ} ۱۶'$ شرقی و طول $۵۴^{\circ} ۱۴'$ و $۵۵^{\circ} ۰۰'$ شمالی قرار گرفته است. این حوضه به عنوان یک حوضه درون قاره‌ای معروف شده که پس از کوه زایی تریاس میانی و بسته شدن دریای هرسی نین در شمال و شمال شرق ایران تشکیل شده است (Berberian & King 1981). رسوبگذاری در این حوضه از ژوراسیک تا الیگومن به طور نسبتاً مداوم صورت گرفته است. ردیف رسوبی کرتاسه این حوضه در مجموع به ۱۵ سازند تقسیم شده است (افشار حرب ۱۳۴۸)، (Afshar Harb 1982).

به علت وجود مواد هیدروکربوری مطالعاتی بر روی سنگ شناسی و فسیل شناسی حوضه کپه داغ انجام گردیده است. در مورد آمونیت‌های ژوراسیک و کرتاسه این حوضه می‌توان به کارهای Seyed-Emami (Seyed-Emami et al. 1984, 1981, 1980), (Seyed-Emami & Aryai 1981, 1980, 1997), (Immel et al. 1997, ۱۳۷۰, ۱۳۷۴, ۱۳۷۰, ۱۳۸۲, ۱۳۸۶, ۱۳۸۱) (Raisossadat 1999, 2002, 2004, 2006), (Raisossadat & Raisossadat ۱۳۷۲)، (Raisossadat و رئیس السادات و موسوی حرمسی ۱۳۷۲) (Moussavi-Haram 2000) و رئیس السادات و همکاران (et al. 1998) سازند های سرچشم و سنگانه را از لحاظ محتويات

سرچشمۀ بارمین پسین-آپتین زیرین می باشد. لازم به ذکر است که سن سازند در تمام حوضه یکسان نبوده و از شمال غرب به طرف جنوب شرق جوان تر می شود.

سازند سنگانه

برش الگو سازند سنگانه در شمال شرق مشهد و در نزدیکی روستای سنگانه قرار دارد که ضخامت سازند در برش الگو ۷۷۰ متر گزارش شده است. این سازند بیشتر از شیل های خاکستری تیره رنگ با چندین لایه سیلتیتون تشکیل شده است که ندول های سپتاریا و ساختمان های مخروط در مخروط دارد (Afshar-Harb 1979). این سازند بر روی سازند سرچشمۀ و در زیر سازند اتمیر به طور هم شیب قرار گرفته است.

بر اساس فرامینی فر های گزارش شده توسط کلانتری (Kalantari & Raisossadat 1969) و رئیس السادات و موسوی حرمتی (Moussavi-Harami 1993) سن آلبین برای سازند سنگانه پیشنهاد شده است. از طرف دیگر آمونیتها زیر توسط ایمل و دیگران (Immel et al. 1997) گزارش گردیده است: *Beudanticeras* sp. ex gr. *newtoni*, *Cheloniceras* (*Epichelonicas*) *subnodosocostatum*, *C. (E.) waageni*, *C. (E.) cf. tzankovi*, *Douvilleiceras* aff. *mammillatum*, *D. sp. ex gr. monile*, *Hypacanthoplites shepherdi*, *H. uhligi*, *Leymeriella* (L.) *tardefurcata*, *L. (Neoleymeriella) regularis*, *Parahoplites* sp. ex gr. *Uhligella* sp. و *gmelchioris*. که سن آپسین میانی تا آلبین پیشین را مشخص می کند.

رئیس السادات (Raisossadat 2002) محتویات فسیلی و چینه شناسی این سازند را بررسی نموده است و جنس ها و گونه های زیر را معرفی نموده است.

Aconeckeras (*Aconeckeras*) *haugi*, *Acanthohoplites* cf. *aschiltaensis*, *Acanthohoplites* cf. *bigoureti*, *Acanthohoplites* sp. 1, *Acanthohoplites* sp. 2, *Acanthohoplites* spp., *Australiceras* sp., *C. (Cheloniceras)* spp., *C. (Epichelonicas)* sp., *Colombiceras* sp., *Deshayesites* cf. *consobrinoides*, *Deshayesites* *deshayesi*, *Deshayesites* cf. *multicostatus*, *Deshayesites* cf. *planus*, *Deshayesites* sp. nov., *Deshayesites* sp. 3, *Deshayesites* spp., *Dufrenoyia* sp., *Hypacanthoplites uhligi*, *Hypacanthoplites* cf. *elegans*, *Hypacanthoplites* cf. *clavatus*, *Hypacanthoplites* cf. *subrectangulatus*, *Hypacanthoplites* cf. *anglicus*, *Hypacanthoplites* sp., *Melchiorites* aff. *Melchioris*, *Parahoplites* cf. *campichii*, *Parahoplites* cf. *maximus*, *Pedioceras* cf. *anthulai*, *Pseudosaynella* sp., *Tonohamites* sp و همچنین خانواده *Cymatoceratidae* از نوتیلوئیدها.

بر اساس مجموعه فسیلی فوق و موقعیت چینه شناسی سن سازند سنگانه آپتین پیشین تا پایین ترین قسمت آلبین می باشد. لازم به ذکر است که سن سازند در تمام حوضه یکسان نبوده و از شمال غرب به طرف جنوب شرق جوان تر می شود.

پایینی انجام نشده است. هدف از مقاله ارائه یک بایوزوناسیون بر اساس آمونیت ها برای مجموعه رسوبات بارمین بالایی تا آلبین زیرین می باشد که حاصل بررسی های بایواستراتیگرافی سازند های سرچشمۀ و سنگانه است. برای این مطالعه ده ستون چینه شناسی اندازه گیری شده است و محتویات فسیلی آن لایه به لایه مورد بررسی قرار گرفته است (شکل ۲).

سازند سرچشمۀ

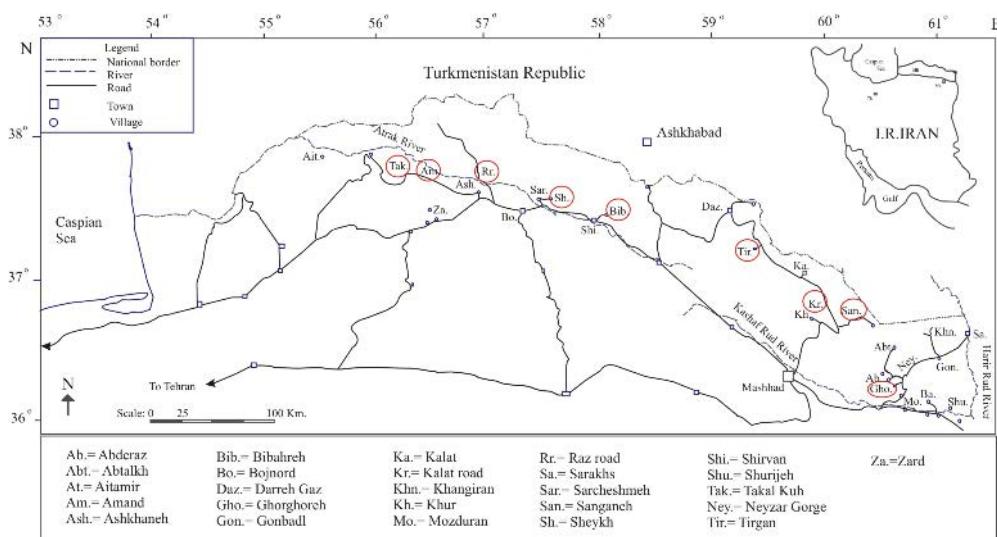
سازند سرچشمۀ در برش الگو، واقع در شرق بجنورد، در حدود ۲۷۶ متر ضخامت دارد و از دو بخش غیر رسمی زیرین شامل مارن های خاکستری همراه با آهک مارنی و بخش بالایی شیل های آهکی خاکستری و چندین لایه سنگ آهک فسیل دار تشکیل شده است (Afshar-Harb 1979).

بر اساس فرامینی فر های گزارش شده توسط کلانتری (Kalantari & Raisossadat 1969) و رئیس السادات و موسوی حرمتی (Harami 1993) سن آپتین برای سازند سرچشمۀ پیشنهاد شده است. از طرف دیگر آمونیتها زیر توسط ایمل و همکاران (Immel et al. 1997) گزارش گردیده است: *Anahamulina nicortsmindensis*, *Colchidites securiformis*, *C. ratshensis*, *C. tenuicostatus*, *C. tinae*, *C. sp. ex. gr. colchicus*, *Deshayesites latilobatus*, *Prodeshayesites* و *Imerites favrei*, *Hemihoplites* sp به سن بارمین پسین تا آپتین پیشین گزارش گردیده است..

رئیس السادات (Raisossadat 2002) محتویات فسیلی و چینه شناسی این سازند را بررسی نموده است، بر اساس منابع فوق الذکر آمونیت های زیر از این سازند گزارش گردیده است. جنس ها و گونه های شناسایی شده عبارتند

Aconeckeras (*Aconeckeras*) *haugi*, *Ancylceras* cf. *mantelli*, *Argyvetites* sp., *Australiceras* sp., *Barremites* cf. *difficilis*, *Cheloniceras* (*Cheloniceras*) spp., *Deshayesites* cf. *consobrinoides*, *D. cf. dechyi*, *D. deshayesi*, *D. cf. euglyphus*, *D. cf. involutus*, *D. lupovi*, *D. cf. multicostatus*, *D. oglanlensis*, *D. cf. planus*, *D. cf. tuarkyricus*, *D. weissi*, *D. cf. weissiformis*, *D. sp. 1*, *D. sp. 2*, *D. spp.*, *Dufrenoyia* sp., *Eogaudryceras* (*Eogaudryceras*) sp., *Eogaudryceras* (*Eotetragonites*) sp., *Heteroceras* cf. *colchicus*, *H. spp.*, *Imerites sparcicostatus*, *Martelites* cf. *tenuicostatus*, *M. cf. tinae*, *M. securiformis*, *M. sp. 1*, *M. sp. 2*, *Paraimerites* sp., *Pedioceras* cf. *anthulai*, *Pedioceras* sp., *Phylloceras* sp., *Phyllopachyceras* sp., *Toxoceratoides* sp., *Turkmeniceras multicostatum*, *Turkmeniceras* cf. *tumidum*

و همچنین خانواده *Cymatoceratidae* از نوتیلوئیدها که بجز گونه های *Martelites* cf. *tenuicostatus*, *M. cf. tinae*, *M. securiformis* بقیه جنس ها و گونه ها برای اولین بار از ایران گزارش می شوند. بر اساس مجموعه فسیلی فوق و موقعیت چینه شناسی سن سازند

شکل ۲- موقعیت جغرافیایی مناطق مختلف حوضه کپه داغ، محل های نمونه برداری با دایره نشان داده شده است

1990; Hoedemaeker *et al.*, 1993, 1995; 2003 Hoedemaeker & Reboulet *et al.* 2006 (Rawson 2000 2009) یافت (جدول ۱).

بايوzonasiyon آشکوب های بارمین تا آلبین در کپه داغ Barremian

بارمین بالایی Upper Barremian

در خصوص بايوzonasiyon بارمین بالایی در حوضه مدیترانه ذکر این نکته لازم است که این بايوzonasiyon دچار تغییراتی از سال ۲۰۰۰ تاکنون شده است. در سال ۲۰۰۰ بايوzon های *Ancyloceras vandenheckeii*, *Heinzia sartousiana*, *Hemihoplites*,

بايوzonasiyon کرتاسه زیرین بر مبنای آمونیت ها

آمونیتها یکی از بهترین فسیل ها برای مقایسه های بايواستراتیگرافی در کرتاسه پایینی محسوب می گردد. مرزهای آشکوب های کرتاسه زیرین بر اساس آمونیت ها و سایر گروه های فسیلی مورد مطالعه قرار گرفته است (Birkelund *et al.* 1984; Hancock, 1991). آشکوب های بارمین، آپتین و آلبین که مورد بحث ما هستند به طور جزئی تری مورد بحث قرار گرفته اند از جمله می توان به (Rawson 1996; Erba 1996; Hart *et al.* 1996) اشاره نمود. بايوzonasiyon کرتاسه پایینی بر اساس آمونیت ها در حوضه تیپس در سالهای اخیر مورد بحث قرار گرفته است. زون های آمونیتی متعددی برای کرتاسه زیرین در کار گروه کرتاسه پایینی IUGS ارائه شده (Hoedemaeker & Bulot, 2009).

جدول ۱ مقایسه بايوzonهای آمونیتی ارائه شده برای حوضه تیپس در محدوده بارمین پسین-آلبین پیشین

Stage	Substage ²	Reboulet et al., 2009 (Mediterranean region)	Kotetshvili et al., 2000 (Caucasus)	Tovbina, 1963; Bogdanova and Tovbina, 1994 (Turkmenistan-Kopet dagh)	This Study (Iran- Kopet Dagh)
Albian	Lower	<i>Douvilleiceras mammillatum</i>	<i>Douvilleiceras mammillatum</i>		<i>Douvilleiceras</i> spp.
	Upper	<i>Leymeriella tardefurcata</i>	<i>Leymeriella tardefurcata</i>		<i>Leymeriella tardefurcata</i>
Aptian	Upper	<i>Hypacanthoplites jacobi</i>	<i>Hypacanthoplites jacobi</i>	<i>Hypacanthoplites jacobi</i>	<i>Hypacanthoplites uhligi</i>
		<i>Acanthohoplites nolani</i>	<i>Acanthohoplites nolani</i>	<i>Acanthohoplites nolani</i>	<i>Acanthohoplites</i> spp.
	Middle	<i>Parahoplites melchioris</i>	<i>Colombiceras tobleri</i>	<i>Parahoplites melchioris</i>	<i>Parahoplites</i> spp.
		<i>Cheiloniceras (Epicheloniceras) subnodosocostatum</i>	<i>C. (Epicheloniceras) subnodosocostatum</i>	<i>C. (Epicheloniceras) subnodosocostatum</i>	<i>C. (Epicheloniceras) subnodosocostatum</i>
Barremian	Upper	<i>Dufrenoya furcata</i>	<i>Dufrenoya furcata</i>	<i>Dufrenoya furcata</i>	<i>Dufrenoya</i> sp.
		<i>Deshayesites deshayesi</i>	<i>Deshayesites deshayesi</i>	<i>Deshayesites deshayesi</i>	<i>Deshayesites</i> sp.
		<i>Deshayesites weissi</i>	<i>D. weissi- Procheloniceras albrechtiaustriæ</i>	<i>Deshayesites weissi</i>	<i>Deshayesites weissi</i>
		<i>Deshayesites turkyricus</i>		<i>Deshayesites turkyricus</i>	<i>Deshayesites oglanensis</i>
	Upper	<i>Pseudocrioceras waagenoides</i>	<i>Colchidites (=Martelites) securiformis</i>	<i>Colchidites</i> <i>Turkmeniceras turkmenicum</i> (=Martelites) <i>ratshensis</i>	<i>Martelites</i> <i>securiformis</i>
		<i>Martelites sarasini</i>	<i>Imerites giraudi</i>	<i>Imerites giraudi</i>	<i>Martelites</i> <i>securiformis</i>
		<i>Imerites giraudi</i>	<i>Hemihoplites feraudianus</i>		<i>Heteroceras</i> spp.
		<i>Gerhardtia sartousiana</i>	<i>Heinzia sartousiana</i>		
		<i>Taxancycloceras vandenheckeii</i>	<i>Ancyloceras vandenheckeii</i>		

نمود (جدول ۲).

آپتین Aptian

آپتین پایین Lower Aptian

این زون یک زون جمعی است. *Deshayesites oglanlensis Zone* قاعده زون با اولین ظهور *Deshayesites oglanlensis* در برش های چینه شناسی تکل کوه و آمند شناخته می شود (شکل ۳). دیگر گونه های موجود در این زون شامل *Deshayesites dechyi*, *D. cf. euglyphus*, *D. luppovi*, *D. cf. weissiformis*, *D. tenuicostatus*, *D. cf. tuarkyricus*, *D. sp. 1* *Pedioceras* sp. and *Ancyloceras* cf. است (جدول ۳). این زون معادل زون *mantelli* *Deshayesites* (Hoedemaeker & Rawson, 2000) با توجه به اینکه *Deshayesites oglanlensis* (Delanoy, 1995; Ropolo et al., 1999) از فرانسه، اسپانیا (Aguado et al., 1997)، رومانی (Avram, 1999) و ایران (Raisossadat 2002) گزارش گردیده است. رئیس السادات به *Deshayesites oglanlensis* (Raisossadat 2002) پیشنهاد نمود نام (García-Mondéjar et al. 2009) برای قاعده آپتین در نظر گرفته شود که در اولین کارگاه بین المللی IUGS مربوط به آمونیت های کرتاسه زیرین پذیرفته شد که در جدید ترین بایوزوناسیون کرتاسه زیرین آمده است (Hoedemaeker et al. 2003). این گونه اخیراً از شمال اسپانیا نیز

گزارش گردیده است (García-Mondéjar et al. 2009)

این زون یک زون جمعی است قاعده زون با ظهور *Deshayesites weissi* *Deshayesites weissi Zone* مشخص می شود. زون مذکور بر اساس گسترش چینه شناسی دو گونه *Deshayesites weissi* و *Deshayesites planus* (Deshayesites *dechyi*, *D. cf. involutus*, *D. cf. planus*, *D. sp. 2*, *D. spp.*, *Phylloceras* sp., *Phyllopachyceras* sp. and *Cymatoceratidae Nautiloidea*) است (شکل ۳). این زون در قسمت بالایی سازند سرچشمی در برش های چینه شناسی تکل کوه و آمند گسترش دارد.

در حالیکه *D. weissi* فقط از شمال آلمان، رومانی، فرقاًز و کپه داغ گزارش شده است، گونه *D. planus* گسترش مکانی بیشتری را در ایالت مدیترانه نشان می دهد. با توجه به اینکه به نظر می رسد گونه تایپ *weissi* از مجموعه Schloenbach مفقود شده است نگارنده پیشنهاد نمود به جای آن گونه *planus* برای این زون انتخاب شود که این پیشنهاد به صورت اولیه مورد قبول قرار گرفت (Reboulet et al. 2009).

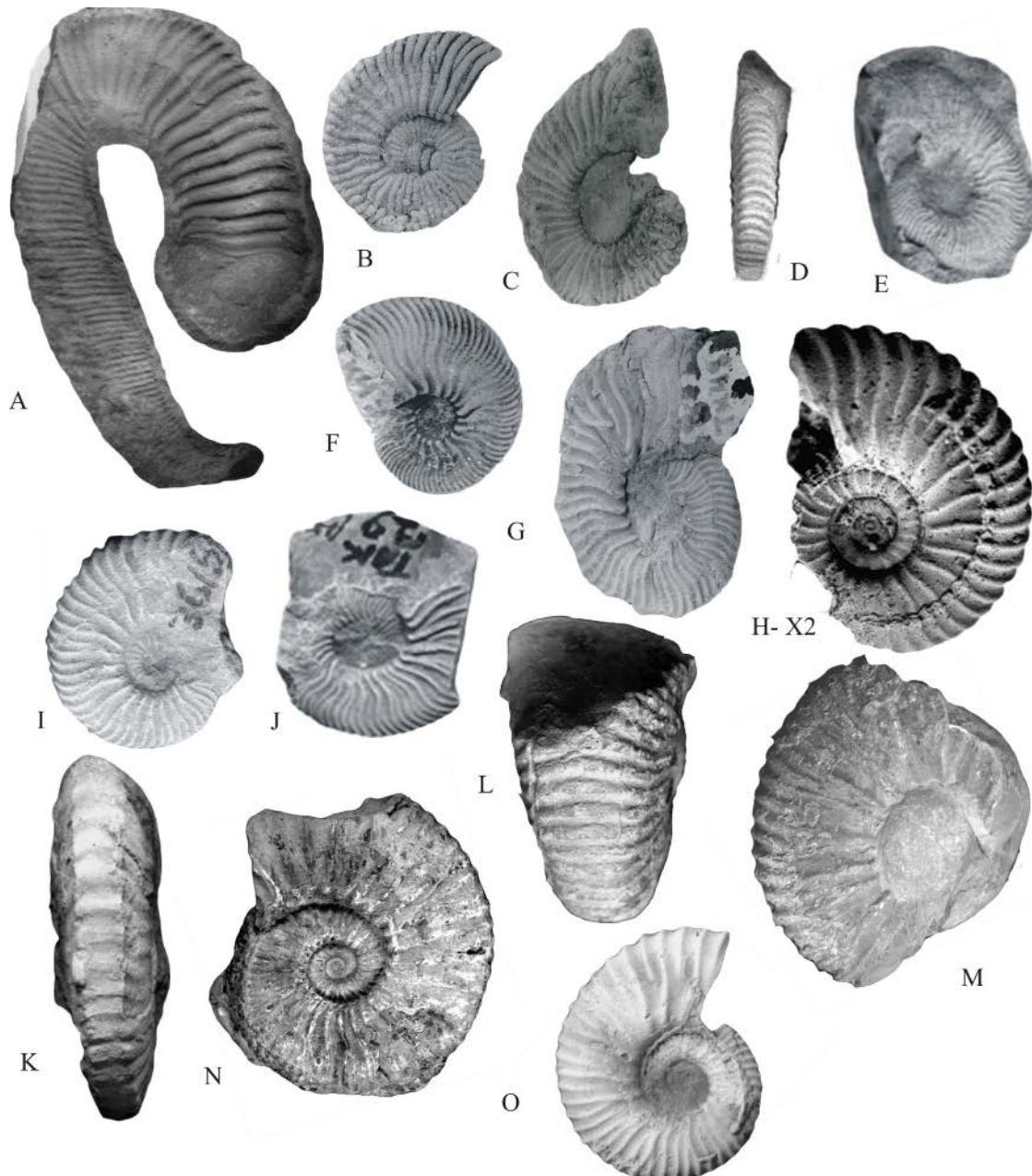
این زون نیز یک زون جمعی است. قاعده زون با ظهور *Deshayesites deshayesi* مشخص می شود. *Deshayesites cf. involutus*, *D. cf.*

feraudianus, *merites graudi*, *Martelites sarasinin*, *Pseudocrioceras waagenoides* برای بارمین بالایی پیشنهاد گردید (Hoedemaeker & Rawson 2000) و در سال ۲۰۰۳ نیز تایید شد (Hoedemaeker et al., 2003) اما در سال ۲۰۰۶ بایوزون های *Martelites sarasini*, *Imerites giraudi*, *Hemihoplites feraudianus*, *Gerhardtia sartousiana*, *Toxancyloceras vandenheckii*, *Holcodiscus uhligi* *Imerites giraudi*, *Gerhardtia sartousiana*, *Toxancyloceras vandenheckii* پیشنهاد گردید. بر اساس مجموعه فسیلی یافت شده دو بایوزون برای بارمین بالایی کپه داغ به شرح زیر پیشنهاد گردیده است.

این زون یک زون جمعی است. قاعده زون با ظهور *Heteroceras* spp. *Zone* مشخص می شود (شکل ۳). دیگر اعضاء *Barremites cf. difficilis*, *Argvethites* sp., *Imerites favrei*, *Imerites sparcticostatus* & *Hemihoplites* sp می باشند (جدول ۳). این زون در پایین ترین قسمت سازند سرچشمی در برش های چینه شناسی تکل کوه ظاهر می شود. این زون را می توان با زون *Imerites favrei-Heteroceras astieri* (Kakabadze, 1983)، و زیر زون *Imerites giraudi* (1989) ناحیه مدیترانه مقایسه نمود (Reboulet et al. 2009).

این زون یک زون جمعی است: *Martelites securiformis Zone* قاعده زون با اولین ظهور *Martelites securiformis* مشخص می شود و در برش های تکل کوه و آمند گسترش دارد. این زون قابل مقایسه با زون *M. securiformis* از گرجستان (Druschitz & Gorbatschik, 1979; Kakabadze, 1975; Kotetishvili et al. 2000) و زیر زون های *Pseudocrioceras waagenoides* و *Colchidites sarasini* ناحیه مدیترانه است.

زون *Martelites securiformis* به دو زیر زون *Turkmeniceras multicostatum* و *securiformis* تقسیم می شود. زیر زون *Martelites securiformis* با ظهور *Martelites securiformis* مشخص می شود که البته جنس *Turkmeniceras* همراه آن نیست. مجموعه *Toxoceratoides* sp., *Heteroceras cf. colchicus*, *Argvethites* sp. and *Paraimerites* sp فسیلی شامل *Turkmeniceras* sp. است (شکل ۳). زیر زون *Turkmeniceras multicostatum* که با ظهور جنس *Turkmeniceras multicostatum* مشخص می شود که البته در این زون هنوز جنس *Martelites* وجود Barremites cf. difficilis, دارد. مجموعه فسیلی شامل *T. cf. tumidum* می باشد. این زیر زون *Turkmeniceras multicostatum*, *T. cf. tumidum* (Bogdanova & T. turkmenicum) را می توان با زیر زون *Pseudocrioceras waagenoides* مقایسه (Tovbina, 1994)

- A- *Heteroceras cf. colchicus*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 B- *Martelites cf. tinae*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 C& D- *Martelites cf. scuriformis*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 E- *Deshayesites cf. tuarkyricus*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 F- *Deshayesites oglanensis*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 G- *Deshayesites weissi*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 H & I- *Deshayesites deshayesi*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 J- *Deshayesites cf. planus*, Sarcheshmeh Formation, Takal Kuh section
 K- *Dufrenoyia* sp., Sarcheshmeh Formation, Raz section
 L & M- *Parahoplites cf. campichii*, Sanganeh Formation, Sanganeh section
 N- *Hypacanthoplites uhligi*, Sanganeh formation, Bibahreh section
 O- *Acanthohoplites cf. aschiltensis*, Sanganeh Formation, Sanganeh section

شكل ۳- تعدادی از آمونیت های شاخص سازند های سرچشم و سنگانه در حوضه کپه داغ، شکل ها در اندازه واقعی به جز شکل H که دوبرابر شده است.

جدول ۲- بایوزوناسیون استاندارد و بایوزون پیشنهادی بارمین بالایی برای حوضه کپه داغ

Stage	Standard biozonation (Reboulet et al. 2009)	Proposed biozonation	Assemblage fauna, Recorded in this study, Recorded by Immel et al., 1997, Recorded in both studies
	Pseudocrioceras waagenoides	Martelites securiformis	Turkmeniceras multicostatum, T. cf. tumidum, Martelites securiformis, M. cf. tinae, M. cf. tenuicostatus, M. sp. 1, Barremites cf. difficilis, and Imerites sparcostatus
Upper Barremian	Imerites giraudi	Martelites securiformis	Martelites securiformis, M. ratshensis, M. tinae, M. tenuicostatus, M. cf. tinae, M. cf. tenuicostatus, M. sp. 1, M. sp. 2, Paraimerites sp., Heteroceras cf. colchicus, Argvethites sp., Toxoceratooides sp. and Barremites cf. difficilis
	Martelites sarasini	Martelites securiformis	Heteroceras cf. colchicus, H. sp., Argvethites sp., Imerites favrei, I. sparcostatus and Hemihoplites sp.
BARREMAN	Imerites giraudi		
	Gerhardtia sartousiana		
	Toxancyloceras vandenheckii		
L. Barremian			Paraspiticeras percevali

در برش های چینه شناسی سنگانه و جاده کلات دیده می شود.

:*Cheloniceras* (*Epicheloniceras*) *subnodosocostatum* Zone

به خوبی در ترکمنستان و قفقاز شناخته شده و در ناحیه تتبیس نیز

گسترش دارد(جدول ۴). (Casey 1961) برای انگلستان از نام

Atrops and *Cheloniceras* (*E.*) *martinioides* استفاده کرده است.

Reboulet et al. 2009 در Dutour معتقدند که

subnodosocostatum *Epicheloniceras* می باشد به

E. cf. aphanasievi تغییر نام یابد زیرا محدوده گسترش

فقط در زیر زون *subnodosocostatum* *Epicheloniceras gracile* می باشد.

Epicheloniceras martinoides هم نام مناسبی نیست زیرا این

گونه همانم *Epicheloniceras martini* می باشد.

:*Parahoplites* spp. Zone این زون یک زون جمعی است. که با

ظهور *Parahoplites* شناخته می شود. مجموعه فسیلی شامل

Parahoplites cf. *maximus*, *Parahoplites* cf. *campichii*,

Colombiceras *Parahoplites* sp می باشد. دیگر عضو این مجموعه

است. این زون معادل زون *Parahoplites melchioris* و زون

Colombiceras tobleri در نظر گرفته می شود (جدول ۴).

آپتین بالایی

:*Acanthohoplites* spp. Zone این زون یک زون تجمعی است. قاعده

است (جدول ۳). این زون در بالاترین قسمت سازند سرچشم و قاعده سازند سنگانه در برش های چینه شناسی تکل کوه و آمند گسترش دارد. در برش چینه شناسی راز نیز تعدادی نمونه های فسیلی جنس *Deshayesites* و *Pedioceras* شناسایی گردیده که لایه های در بر گیرنده آنها می تواند معادل زون های *weissi* و *deshayesi* در نظر گرفته شود.

:*Dufrenoyia* sp. Zone این زون یک total range zone است. قاعده زون با ظهور *Dufrenoyia* sp. مشخص می شود. این زون در بالاترین قسمت سازند سنگانه در برش های چینه شناسی تکل کوه و بالاترین قسمت سازند سرچشم در برش چینه شناسی راز شناخته می شود (شکل ۳). علاوه بر فسیل مذکور آمونیت *Eogaudryceras* sp. (Eotetragonites) sp نیز در این زون حضور دارد.

آپتین میانی

:*Cheloniceras* (*Epicheloniceras*) *subnodosocostatum* Zone این زون یک زون تجمعی است. قاعده زون با ظهور *Epicheloniceras* (*subnodosocostatum*) مشخص می شود. دیگر آمونیت های مجموعه فسیلی شامل *Cheloniceras* (*E.*) sp. *C.* (*E.*) *waageni*, *C.* (*E.*) *tzankovi*, *C.* (*E.*) *subnodosocostatum* and *C.*

جدول ۳- بايوzonاسيون استاندارد و بايوzon پیشنهادی آپتین پایینی برای حوضه کپه داغ.

Stage	Substage	Standard biozonation (Reboulet et al., 2006, 2009)	Proposed biozonation	<i>Assemblage fauna Recorded in this study Recorded by Immel et al., 1997 Recorded in both studies</i>
		<i>Dufrenoyia furcata</i>	<i>Dufrenoyia</i> sp.	<i>Dufrenoyia</i> sp., and <i>Eogaudryceras</i> (<i>Eotetragonites</i>) sp.
Lower Aptian		<i>Deshayesites deshayesi</i>	<i>Deshayesites</i>	<i>Deshayesites cf. consobrinoides</i> , <i>D. deshayesi</i> , <i>D. cf. involutus</i> , <i>D. luppovi</i> , <i>D. cf. multicosatus</i> , <i>D. cf. planus</i> , <i>D. sp. nov.</i> , <i>D. spp.</i> , <i>D. sp. 3</i> , <i>Aconecker haugi</i> , <i>Australiceras</i> sp., <i>Cheloniceras</i> spp., <i>Eogaudryceras</i> (<i>Eogaudryceras</i>) sp., <i>Melchiorites</i> aff. <i>melchioris</i> , <i>Pedioceras</i> cf. <i>anthulai</i> , <i>Pseudosaynella</i> sp., <i>Tonohamites</i> sp., <i>Toxoceratoides</i> sp. and <i>Cymatoceratidae</i> .
APTIAN		<i>Deshayesites weissi</i>	<i>Deshayesites</i>	<i>Deshayesites dechyi</i> , <i>D. cf. euglyphus</i> , <i>D. cf. involutus</i> , <i>D. luppovi</i> , <i>D. latilobatus</i> , <i>D. cf. planus</i> , <i>D. weissi</i> , and <i>D. sp. 3</i> , <i>Phylloceras</i> sp., <i>Phyllopachyceras</i> sp. and <i>Anahamulina nicortsmindensis</i>
		<i>Deshayesites oglanensis</i>	<i>Deshayesites</i>	<i>Deshayesites dechyi</i> , <i>D. cf. euglyphus</i> , <i>D. luppovi</i> , <i>D. oglanensis</i> , <i>D. cf. planus</i> , <i>D. cf. weissiformis</i> , <i>D. cf. tuarkyricus</i> , <i>D. sp. 1</i> , <i>D. sp. 2</i> , <i>Ancyloceras</i> cf. <i>mantelli</i> , <i>Pedioceras</i> sp. and <i>Prodeshayesites</i> (= <i>Deshayesites</i>) <i>tenuicostatus</i>

جدول ۴- بايوzonاسيون استاندارد و بايوzon پیشنهادی آپتین میانی و بالایی برای حوضه کپه داغ

Stage	Substage	Standard biozonation (Reboulet et al., 2006, 2009)	Proposed biozonation	<i>Assemblage fauna Recorded in this study Recorded by Immel et al., 1997 Recorded in both studies</i>
		<i>Hypacanthoplites jacobii</i>	<i>Hypacanthoplites uhligi</i>	<i>Hypacanthoplites uhligi</i> , <i>H. cf. anglicus</i> , <i>H. cf. clavatus</i> , <i>H. cf. elegans</i> , <i>H. shepherdii</i> , <i>H. cf. subrectangulatus</i> , <i>H. sp.</i> and <i>Acanthohoplites</i> spp.
Upper Aptian		<i>Acanthohoplites nolani</i>	<i>Acanthohoplites spp.</i>	<i>Acanthohoplites cf. aschaltaensis</i> , <i>A. cf. bigoureti</i> , <i>A. spp.</i> , <i>A. sp. 1</i> and <i>A. sp. 2</i>
APTIAN	Middle Aptian	<i>Parahoplites melchioris</i>	<i>Parahoplites</i> spp.	<i>Parahoplites</i> sp. ex gr. <i>P. melchioris</i> , <i>P. cf. maximus</i> , <i>P. cf. campichii</i> , <i>Colombiceras</i> sp. and <i>C. (Epicheloniceras)</i> sp.
		<i>Cheloniceras (Epicheloniceras) marini</i>	<i>Cheloniceras (Epicheloniceras) subnodosocostatum</i>	<i>C. (Epicheloniceras)</i> sp., <i>C. (E.) cf. aphanasievi</i> , <i>C. (E.) subnodosocostatum</i> , <i>C. (E.) waageni</i> and <i>C. (E.) tzankovi</i> ,

زون با ظهور *Acanthohoplites* sp. 2 می باشد (شکل ۳). این زون در قسمت پایینی تا میانی سازند سنگانه در برش های چینه شناسی راز، بی بهره، تیرگان و سنگانه ظاهر می شود. این زون معادل زون

روز با مشخص می شود. مجموعه فسیلی *Acanthohoplites* *Acanthohoplites cf. aschaltaensis*, *Acanthohoplites cf. bigoureti*, *Acanthohoplites* spp., *Acanthohoplites* sp. 1 and

جدول ۵- بایوزوناسیون استاندارد و بایوزون پیشنهادی آلبین پایینی برای حوضه کپه داغ.

Stage Substage	Standard biozonation (Reboulet et al., 2006, 2009)	Proposed biozonation	Assemblage fauna Recorded in this study Recorded by Immel et al., 1997 Recorded in both studies
ALBIAN Lower Albian	<i>Douvilleiceras mammillatum</i>	<i>Douvilleiceras sp.</i>	<i>Beudanticeras sp. ex gr. B. newtoni, Uhligella sp., Douvilleiceras aff. mammillatum and D. sp. ex gr. D. monile.</i>
	<i>Leymeriella tardefurcata</i>	<i>Leymeriella tardefurcata</i>	<i>Leymeriella (L.) tardefurcata, L. (Neoleymeriella) regularis.</i>

ارائه خواهد گردید.

نتیجه گیری

بر اساس مجموعه فسیلی آمونیتی سن بارمین پسین تا آپتین پیشین برای سازند سرچشم و سن آپتین پیشین تا آلبین پیشین برای سازند سنگانه پیشنهاد می شود. مرزهای پایینی و بالایی سازند های سرچشم و سنگله نیکسان نبوده و از طرف شمال غرب به طرف جنوب شرق جوان تر می شود. بر اساس مجموعه فسیلی ۱۲ بایو زون برای توالی بارمین بالایی تا آلبین زیرین کپه داغ پیشنهاد گردیده است. زون های *Heteroceras spp* و *Martelites securiformis* برای *Deshayesites oglanensis* زیر آشکوب بارمین بالایی، زون های *Dufrenoyia sp* و *Deshayesites weissi*, *Deshayesites deshayesi* برای آپتین زیرین، زون های *Epicheloniceras* و *Parahoplites spp* و *Acanthohoplites subnodosocostatum* برای آپتین میانی، زون های *Hypacanthoplites uhligi spp* و *Leymeriella tardefurcata* برای آلبین زیرین پیشنهاد شده است. اگرچه در بعضی بایو زون ها فسیل های راهنماییافت نگردیده است اما بر اساس مجموعه فسیلی تمامی زون های پیشنهادی با زون های استاندارد قابل مقایسه می باشد.

تشکر و قدردانی

لازم می دانم از آقای پروفسور پیتر راسون که در این تحقیق را به اینجانب کمک فراوان نموده اند تشکر نمایم. همچنین از نظرات آقای دکتر سید امامی و مرحوم دکتر افشار حرب نیز بهره برده ام. هرینه های این تحقیق توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دانشگاه بیرونی و دانشگاه UCL انگلستان تامین شده است.

در نظر گرفته می شود (جدول ۴).

Hypacanthoplites uhligi Zone: این زون یک زون تجمعی است. قاعده زون با ظهور *Hypacanthoplites uhligi* مشخص می شود. دیگر گونه های مشخصه ای زون عبارتند از *anglicus*, *H. cf. clavatus*, *H. cf. elegans*, *H. cf. subrectangulatus* and *Acanthohoplites spp* بالایی سازند سنگانه در برش های چینه شناسی بی بهره، تیرگان، جاده کلات و سنگانه شناخته شده است. این زون می تواند معادل زون *Hypacanthoplites jacobi* در نظر گرفته شود (جدول ۴).

آلبین Albian

آلبین زیرین Lower Albian

مجموعه فسیلی آلبین زیرین شامل *Leymeriella (L.) tardefurcata*, *L. (N.) regularis*, *Douvilleiceras aff. mammillatum*, *D. sp. ex gr. monile*, *Beudanticeras newtoni* and *Uhligella sp* که توسط (Immel et al. 1997) گزارش گردیده است. این مجموعه فسیلی بیشتر در بالاترین قسمت سازند سنگانه از نواحی شیخ، امیر آباد و طاهر آباد (جاده کلات) گزارش شده است. بر اساس مجموعه *Douvilleiceras* و *Leymeriella tardefurcata* فسیلی فوق دو زون *Douvilleiceras spp* پیشنهاد گردیده است. اگرچه این دو گونه متعلق به قلمرو بورال است اما به دلیل گسترش انها در قلمرو تیس و به دلیل مقایسه راحت تر در دو قلمرو فوق الذکر از انها در بایوزوناسیون تیس و مدیترانه نیز استفاده می شود. با توجه به حضور *Leymeriella tardefurcata* پایین ترین قسمت آلبین به خوبی قابل مقایسه با سایر نواحی تیس می باشد. زون *Douvilleiceras spp* را نیز می توان با زون *Douvilleiceras mammillatum* مقایسه نمود (جدول ۵). البته نگارنده جنس *Leymeriella* در قاعده سازند ایتمیر یافت نموده است که در مقاله ای جدگانه تغییرات سنی سازند های سنگانه و ایتمیر

منابع:

افشار حرب ع. ۱۳۴۸: تاریخچه فعالیتهای اکتشافی و خلاصه زمین شناسی ناحیه سرخس و تاقدیس خانگیران. مجله انجمن نفت ایران. ۳۷: ۹۳-۹۴

۸۷

رئيس السادات س.ن. ۱۳۷۰: چينه شناسی و محیط رسوی سازند های سرچشمه و سنگانه در شرق حوضه کپه داغ، شمال شرق ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم ایران، ۲۸۵ صفحه.

رئيس السادات، س.ن. و موسوی حرمی، ر. ۱۳۷۲. چينه شناسی و بايوzonasiyon سازند های سرچشمه و سنگانه در شرق حوضه کپه داغ- شمال شرق ایران، مجله علوم زمین. ۷: ۷۳-۵۸.

رئيس السادات، س.ن. ۱۳۸۱: چينه شناسی و آمونيت های سازند سرچشمه در حوضه کپه داغ، شمال شرق ایران، بيست و يكمين سمینار سالانه سازمان زمین شناسی کشور، ۲۸-۳۰ بهمن، تهران. ۱۴-۱۳.

رئيس السادات، س.ن. ۱۳۸۲: چينه شناسی و آمونيت های سازند سنگانه در حوضه کپه داغ، شمال شرق ایران، هفتمين همایش سالانه انجمن زمین شناسی ایران، دانشگاه اصفهان. ۴۰۹-۴۰۱.

رئيس السادات، س.ن. ۱۳۷۴: سنگ شناسی و محیط رسوی سازند سرچشمه در شرق حوضه کپه داغ- شمال شرق ایران. دومین سمپوزیم زمین شناسی شرق ایران، دانشگاه بیرجند. ۴۳-۴۱.

رئيس السادات س.ن. ۱۳۸۶: دیرینه جغرافیا و دیرینه زیست جغرافیا در طی بارمین پسین-آلین پیشین بر مبنای آمونيت ها در حوضه کپه داغ، شمال شرق ایران. اولین همایش انجمن دیرینه شناسی ایران، ۱۹ اردیبهشت، سازمان حفاظت محیط زیست، تهران. ۷۹-۷۳.

Afshar-Harb A. 1979. The stratigraphy, tectonics and petroleum geology of the Kopet Dagh region, Northern Iran, Unpublished PhD thesis, Imperial College of Science and Technology, London. 316 pp.

Afshar-Harb A. 1982. Geological quadrangle map of Darreh Gaz, 1:250,000 scale (one sheet). Exploration and Production, National Iranian Oil Company (N.I.O.C.), Tehran.

Aguado R. M., Company M., Sandoval J., Tavera J. M. 1997. Biostratigraphic events at the Barremian/Aptian boundary in the Betic Cordillera, southern Spain. *Cretaceous Research*. **18**: 309-329.

Avram E. 1999. The Deshayesites Kazansky, 1914 (Ammonoidea) representatives in Romania, a link between the West-European and Caspian assemblages of this genus. In Oloriz F. & Rodriguez-Tovar F. J. (Eds), Advancing Research on living and fossil cephalopods. Kluwer Academic/ Plenum Publishers, New York, pp. 437-462.

Berberian M., King, G. C. P. 1981. Toward a palaeogeography and tectonic evolution of Iran. *Canadian Journal of Earth Science* **18**: 210-265.

Birkelund T., Hancock J. M., Hart M. B., Rawson P. F., Remane J., Robaszynski F., Schmid F., Surlyk F. 1984. Cretaceous stage boundaries - proposals. *Bulletin of the Geological Society of Denmark*. **33**: 3-20.

Bogdanova T., Tovbina, S. Z. 1994. On development of the Aptian ammonite zonal standard for the Mediterranean region. *Géologie Alpine Mémoire H. S.* **20**: 51-59.

Casey, R. 1961. The stratigraphical palaeontology of the Lower Greensand. *Palaeontology* 3: 487-621.

Delanoy G. 1995. About some significant ammonites from the Lower Aptian (Bedoulian) of the Angles- Barrême area (South-East France). *Memorie Descrittive della Carta Geologica d'Italia*. **51**: 65-101.

Druschitz V. V., Gorbatschik, T. N. 1979. The zonal concept of the Lower Cretaceous of Southern USSR, based on ammonites and foraminifera. *Aspekte der Keride Europas, International Union of Geological Sciences*. **6**: 107-116.

Erba E. (compiler), 1996. The Aptian stage. *Bulletin de L'institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Science de La Terre*. **66**: 31-43.

Garcia-Mondejar J., Owen H., Raisossadat N., Milla'n M.I., Fernández-Mendiola P.A. 2009. The Early Aptian of Aralar (northern Spain): stratigraphy, sedimentology, ammonite biozonation, and OAE1. *Cretaceous Research*, 30: 434-464.

Hart M. (Compiler) Amedro F., Owen H. 1996. The Albian stage and substage boundaries. *Bulletin de L'institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Science de La Terre* 66: 45-56.

Hancock J. M. 1991. Ammonite scales for the Cretaceous System. *Cretaceous Research* **12**: 259-291.

Hoedemaeker Ph. J., Bulot L. 1990. Preliminary ammonite zonation for the Lower Cretaceous of the Mediterranean region. *Géologie Alpine*. **66**: 123-127.

Hoedemaeker Ph.J., Cecca F., Avram E., Company M., Delanoy G., Erba E., Ettachfini M., Faraoni P., Kakabadze M., Landra G., Marini A., Memmi L., Pallini G., Rawson P. F., Ropolo P., Sandoval J., Tavera J., Vasicek Z. 1995. Report on the 3rd workshop on the standard Lower Cretaceous ammonite Zonation of the Mediterranean region. *Memorie Descrittive della Carta Geologica D'Italia*. **51**: 213-215.

Hoedemaeker Ph.J., Company M., Aguirre-Urreta B., Avram E., Bogdanova T. N., Bujtor L., Bulot L., Cecca F., Delanoy G., Erba E., Ettachfini M., Memmi L., Owen H. G., Rawson P. F., Sandoval J., Tavera J., Thieuloy P., Tovbina S. Z., Vasicek Z. 1993. Ammonite zonation for the Lower Cretaceous of the Mediterranean region; basis for stratigraphic correlations within IGCP-project 262. *Revista Española de Paleontología*. **8**: 117-120.

Hoedemaeker Ph. J., Rawson P. 2000. Report on the 5th International Workshop of the Lower Cretaceous Cephalopod Team (Vienna, 5 September 2000). *Cretaceous Research*. **21**: 857-860.

Hoedemaeker Ph. J., Reboulet S., Aguirre-Urreta M. B., Aoutem M., Atrops F., Barragan R., Company M., Gonzalez C., Klein J.,

- Lukeneder A., Ploch I., Raisossadat N., Rawson P. F., Ropolo P., Vašíček Z., Vermeulen J. and Wippich M. G. E. 2003. Report on the 1st International Workshop of the IUGS Lower Cretaceous Ammonite Working Group, the 'Kilian Group' (Lyon, 11 July 2002). *Cretaceous Research*. **24**: 89-94.
- Immel H., Seyed-Emami K., Afshar-Harb A. 1997. Kreide-Ammoniten aus dem iranischen teil des Koppeh-Dagh (NE-Iran). *Zitteliana*. **21**: 159-190.
- Kakabadze M.V. 1975. Lower Cretaceous heterceratides of Georgia and adjacent regions. Issues of Palaeontology and Stratigraphy of Mesozoic of Georgia. *Trudy Geologicheskago Akademya Nauk Gruzinskoi SSR* **47**: 63-131.
- Kakabadze M. V. 1983. On the Hauterivian-Barremian correlation between the south of the USSR and certain Southern and Northern regions of Europe. *Zitteliana*. **10**: 501-508.
- Kakabadze M. V. 1989. The Barremian biostratigraphical subdivisions of Georgia (USSR) and comparison with some Western Mediterranean regions. In Cretaceous of the Western Tethys (ed. Wiedmann, J.), Proceedings 3rd International Cretaceous Symposium Tubingen 1987, pp. 551-560, E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart.
- Kalantari A. 1969. Foraminifera from the middle Jurassic-Cretaceous successions of Kopet Dagh region (NE-Iran), 298 pp. Exploration and Production, N. I. O. C., Geological Laboratory publication 3, Tehran (Ph.D. thesis, London University).
- Kalantari A. 1987. Biofacies map of Kopet Dagh region. Exploration and Production, National Iranian Oil Company, Tehran.
- Kotetishvili E., Kakabadze M., Kakabadze I. 2000. Steps in Evolution of the Early Cretaceous ammonites of Georgia. *Trudy Akademya Nauk Gruzinskoi SSR*, A. Djanelidze Geologiskii Institut, Novya Serie **115**. 76-85. [In Russian, English abstract]
- Raisossadat S.N. 2006. The Family Parahoplitidae in the Sanganeh Formation of the Kopet Dagh Basin, north-eastern of Iran. *Cretaceous Research*. **27**: 907-922.
- Raisossadat S. N. 2004. The Family Deshayesitidae in the Kopet Dagh Basin, north-east Iran. *Cretaceous Research* **25**: 115-136.
- Raisossadat S. N. 2002. Lower Cretaceous (Upper Barremian-Lower Albian) Ammonite faunas of the Kopet Dagh Basin, NE Iran. Unpublished PhD thesis, University College London, London, UK, 337 pp.
- Raisossadat S. N. 1999. Biostratigraphy of the Lower Cretaceous (Barremian-Albian) succession of the Kopet Dagh Basin, NE Iran. *American Association of Petroleum Geologists Bulletin*. **83**: 1895.
- Raisossadat S. N., Moussavi-Harami R., Meysami A. 1998. Litho and biostratigraphy of Sarcheshmeh and Sanganeh Formations in the eastern Kopet Dagh Basin. Third International Turkish Geology Symposium. p. 210, Ankara, Turkey.
- Raisossadat N., Moussavi-Harami R., 1993. Stratigraphy and biozonation of Sarcheshmeh and Sanganeh Formations in eastern Kopet Dagh basin in north east of Iran. *Geoscience (Journal of the Geological Survey of Iran)*, **2** (7), 58-73. [In Persian, English abstract]
- Raisossadat S.N., Moussavi-Haram R. 2000. Lithostratigraphic and facies analysis of the Sarcheshmeh Formation (Lower Cretaceous) in the eastern Kopet Dagh Basin, NE Iran, *Cretaceous Research*. **21**: 507-516.
- Rawson P. F. (Compiler) 1996. The Barremian Stage. *Bulletin de L'institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Sciences De La Terre* **66**: 25-30.
- Reboulet S., Hoedemaeker Ph., Aguirre-Urreta M.B., Company M., Alsen P., Atrops F., Baraboshkin E.Y., Delanoy G., Dutour Y., Klein J., Latil J.-L., Lukeneder A., Mitta V., Mourges F.A., Ploch I., Raisossadat S.N., Ropolo P., Sandoval J., Tavera J.M., Vasicek Z., Vermeulen J., 2006. Report on the 2nd international meeting of the IUGS lower Cretaceous ammonite working group, the "Kilian Group" (Neuchâtel, Switzerland, 8 September 2005). *Cretaceous Research*. **27**: 712-715.
- Reboulet, S. and Klein, J., (reporters), Barragan, R. Company, M., Gonzalez-Arreola, C., Lukeneder, A., Raisossadat, N., Sandoval, J., Tavera, M., Szives, O., M., Vašíček, Z. and Vermeulen, J. 2009. Report on the 3rd International Meeting of the IUGS Lower Cretaceous Ammonite Working Group, the "Kilian Group" (Vienna, Austria, 15th April 2008). *Cretaceous Research*. **27**: 496-502.
- Ropolo P., Gonnet R., Conte G. 1999. The 'Pseudocrioceras interval' and adjacent beds at la Bèdoule (SE France): implications to highest Barremian/lowest Aptian biostratigraphy. *Scripta Geologica*. **3**: 159-213.
- Seyed-Emami K. 1980. Parahoplitidae (Ammonoidea) aus dem Nordost und Zentraliran. *Neues Jahrbuch für Geologie und Paläontologie Monatshefte*, **1980**: 719-737.
- Seyed-Emami K., Aryai A. A. 1981. Ammoniten aus dem unteren Cenoman von Nordostiran (Koppeh Dagh). *Mitteilungen der Bayerischen Staatssammlung für Paläontologie und Historische Geologie*. **21**: 23-39.
- Seyed-Emami K., Forster R., Mojtabedi A. 1984. Ammoniten aus dem mittleren Cenoman von Nordost-Iran (Koppeh-Dagh). *Neues Jahrbuch für Geologie und Paläontologie Monatshefte*. **1984**: 159-172.